Alex Grafix Galleria

Aitoa taidetta kotiin
Kirjoja moneen makuun
Mariankatu 15, Lahti

JANNE VALKEENIEMI

Suuri suomalainen menestysromaani
Kuukaudeksi luettavaa 35 eurolla
Netissä sujuvasti saatavilla
https://www.jannevalkeeniemi.fi/tilaukset

TEEMA

SYNAPTORI

TEEMA

Teemanumero Vaaran paikka

Synaptori ilmestyy kahden viikon välein. Kesällä 2020 aloimme koostaa teemanumeroita, joista ensimmäinen on Vaaran paikka. Kesän kynnyksellä yksi artikkeli käsittelee lapsen hukkumisen ehkäisemistä.

Teemanumerossa on kahdeksan sivua, niin kuin Synaptoreissa yleensä. Sivukoko on tarkoituksellisesti A4. Jos jokin aihe herättää lukijassa kiinnostuksen sen kopioimiseen ja jakamiseen paperiversiona, se on helppoa. Olkaa hyvä vaan!

Koti on vaarallinen

Kodeissa sattuu 300 000 tapaturmaa vuodessa. Todellisuudessa niitä on paljon enemmän, koska monenmoisia pikku vammoja ei hoidateta missään, eikä niitä tilastoida.

Kotitapaturmien ehkäisemiseksi on tarjolla hyvää aineistoa. Sitä löytyy helposti googlettamalla ”Kodin turvallisuus”. Huomioon otettavien riskien lista löytyy esimerkiksi www.kotitapaturma.fi.

Synaptoreissa näytetään käytännön vinkkejä, joita tuskin löytyy muualta, esimerkiksi katolle pääsemisen estolevy sivulla 2 ja rantaportin lukko sivulla 3.

Tapaturma yllättää

Tuskin kukaan tahallisesti hankkii tapaturmaa. Varoivaisuus suojaa, tietenkin. Mutta vaaran huomaaminen ei aina onnistu ja varoivaisuus voi herpaantua. Siksi tapaturmien ehkäisyssä tekniset keinot ovat ensisijaisia.

Vääränlaisen fyysisen rasituksen ehkäisemiseksi pitää löytää ergonomisia ratkaisuja - tai ainakin on vältettävä kelvotonta ergonomiaa.

Synaptori Vaaran paikka sisältö

Estä putoaminen katolta
Synaptorista 7/2019
sivu 2

Estä lasta hukkumasta
Synaptorista 1/2019
sivu 3

Vaaralliset portaat
Synaptorista 2/2019
sivu 4

Myrkyllisiä marjoja
Synaptorista 3/2019
sivu 5

Niska kipeäksi toimistossa
Synaptorista 5/2019
sivu 6

Vaaralliset portaat
Synaptorista 9/2020
sivu 7

Yllättäviä pieniä vaaroja
Synaptorista 5/2020
sivu 8

Päätoimittaja
Jyrki Joensuu

jyrki.joensuu@synaptori.fi

Estä putoaminen katolta

On suurenmoista, että lapsilla on synnynnäinen halu päästä elämässä eteenpäin. Usein tuo eteenpäinmeno tarkoittaa myös pyrkimystä ylös, mahdollisimman korkealle. Sieltä avautuvat näkymät maailmaan, niin avaraan, jonne lapsi halajaa vaeltamaan.

Lapsi ei ole lintu

Kaikki on hyvin, jos lapsi ei satu katolta tipahtamaan. Lapsi ei ole lintu. Vaaran paikan torjunnassa tavoitteena on, että lasta ei tarvitse alituiseen kieltää ja valvoa, ja aikuiset saavat levollisesti puuhailla omissa askareissaan.

Este ruma hökötys?

Talon aineksista jäi valmiiksi maalattuja leveitä lautoja käyttämättä. Yhden euron kokki havaitsi ne tietenkin, kun oli päättänyt ryhtyä turvalaiteasentajaksi. Kaikkia kiipeämisesteen tarpeita löytyi helposti.

Konstruktion piti olla sellainen, että esteen saa helposti pois, mutta lapsi ei kykene sitä nostamaan.

Kuvissa se näkyy edestä ja takaa.

Este on toiminut huoltovapaasti kolme vuotta. Suvun sinnikkäimmät lapsukaiset ovat sitä testanneet. Saman tarkoituksen täyttäviä rakennelmia voidaan varmaan tehdä monella tavalla. Jos tästä joku saa sopivan mallin omille tikkailleen, niin siitä vaan. Tuotesuojaa ei ole.

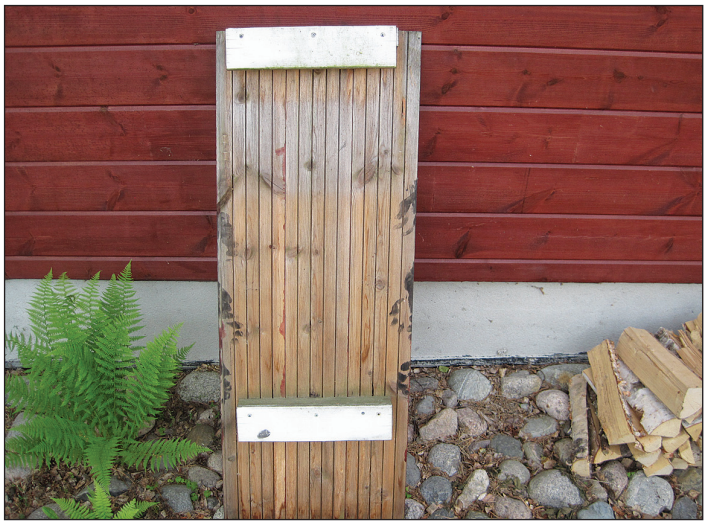

Estä lasta hukkumasta

Ihmiset yrittävät estää onnettomuuksia. Tapaturmien torjunnassa tavallisin ehkäisykeino on varoittaminen.

Eipä vahinkoja sattuisi, jos kaikkia varoituksia olisi noudatettu. Varoitusten perusvika on epävarmuus: se voi toimia tai ei.

Aina ei edes muisteta varoittaa. Tekemisen tiimellyksessä varoitukset unohtuvat; nyt tehdään eikä meinata. Lapset vauhdikkaassa menossaan keskittyvät muuhun, ja varoitukset unohtuvat kuin ei ikinä olisi kuultu. Keskittymiskyky tuppaa välillä herpaantumaan.

Tekninen ratkaisu ensin

Työsuojelun perussääntö tapaturmien torjunnassa on teknisen ratkaisun ensisijaisuus. Ei riitä että varotetaan laittamasta käsiä sirkkelin terään. Oikea ratkaisu on terän suojaaminen niin, että sormet eivät voi sinne osua. Pieni lapsi voi hukkua..

- Lapsi on paikassa, jossa ei yleensä ole lapsia
- Aikuiset keskittyvät johonkin muuhun
- Vastuu lapsesta jää sopimatta
- Aikuiset ovat kännissä
- Valvova aikuinen joutuu poistumaan, esimerkiksi hoitamaan toista lasta.

Erehdysten eliminointi

Kaikkialla, missä ihmiset jotain tekevät, tehdään erehdyksiä. Kuvissa esitetään tekninen ratkaisu. Se on toiminut hyvin. Joku sanoi, että pihasta on tehty aidattu keskitysleiri. Olkoon. Muualla on omanalaisena vaarat, esimerkiksi lammikko. Suuri vesiastia, palju voi hukuttaa lapsen: hän kurkistaa, keikahtaa, molskahtaa sinne pää edellä, ei pääse kääntymään, ei pääse pois. Hengitettävänä on vain vettä. Vaaroihin varautumisen tarkoituksena ei ole pelotella ja aiheuttaa huolta. Päinvastoin. Kun tietää, että ympäristön vaaranpaikat on etsitty ja estetty, voi nauttia elämästä.

Laiturille pitäisi päästä.

Tämän lukon saa avatuksi.

Tätä lapsi ei saa auki.

Vaaralliset portaat

Tilastojen mukaan koti ja sen lähiympäristö ovat vaarallista seutua. Siellä sattuu kolhuja, haavoja ja vaikeampia tapaturmia, joista jotkut johtavat jopa kuolemaan. Tästä ei pidä päätellä, että turvallisuutensa vaalimiseksi ihmisten pitää mahdollisimman vähän oleskella kodissaan. Viivi ja Wagner-sarjakuvassa sikamainen Wagner ei ole sentään ole perustellut kaljakapakkaan hinkuamistaan turvallisuusnäkökohdilla.

Portaissa kompastuu

Tapaturmien torjunnan periaatteena on, että yritetään keksiä tekninen ratkaisu. Pelkkä varominen ei riitä. Eikä ole oikein, että vain äärimmäisen tarkasti toimimalla tapaturman voi välttää!

Vaikka portaat ovat kohtalaisen isoja rakenteita, niiden näkeminen ei ole aina helppoa. Puuportaiden lautojen väliraidat vilistävät silmissä. Askelmat näyttävät ikään kuin sulautuvan toisiinsa.

Hämärässä tai pimeydessä askelmat voi erottaa varmasti vain käsikopelolla. Ei ole tyylikästä kontata yöllä oman kotitalon portailla. Naapuri kertoisi kylillä, miten talonväki säälittävästi ponnistelee turvallisen liikkumisensa hyväksi.

Portaisiin maalattiin turvaraidat kolme vuotta sitten. Askelmien vaaleat reunat erottuvat edelleen ja raidat voi tietenkin maalata tarvittaessa uudelleen. Mainittakoon, että musta-keltainen turvaraitateippi repsotti ja irtosi kahdessa vuodessa.

Märkä on liukasta

Vesi vanhin voitehista. Vesi pahin voitehista - kaikilla pinnoilla, joiden päällä ihminen liikkuu. Metsässä sammaleiset puunrangat ja kalliot ovat sateen jälkeen liukkaita kuin jääkalvon peittämät.

Laiturin lautaportaat ovat mukavammat nousta ja laskeutua kuin kapea metallinen ripa. Mutta ne ovat aina märät ja liukkaat. Portaiden puupinnoille asettuu luonnostaan levää, jonka limaisuus tekee ne vielä liukkaammiksi.

Kunnon kaiteet antavat tukea. Portaiden liukkautta voi torjua yksinkertaisella menetelmällä. Yli 10 vuotta sitten leikkasin muovisesta, niin sanotusta ruohomatosta askelmien kokoiset kappaleet. Metallisella listalla kiinnitin ne visusti paikalleen.

Kukaan ei ole koskaan näillä portailla liukastunut. Portaita peittävä karhea ruohomatto on kulunut käytössä kesien ja talvien vaihtuessa, mutta se toimii.

Oma uintikauteni jatkuu vapusta marraskuuhun. Olen hoksannut, että uiminen on aivan mahdotonta silloin kun järvi on jäässä.

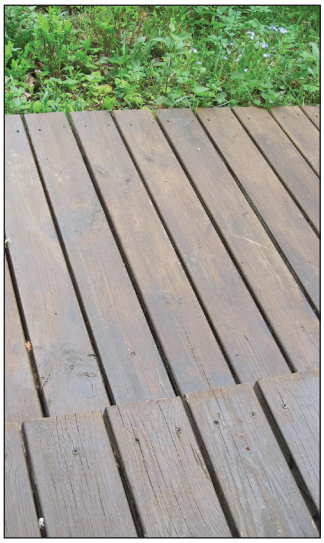

Myrkyllisiä marjoja

Alex Grafix Galleriassa Lahdessa sijaitsee Synaptorin toimitus. Taidenäyttelyn pitäminen avoinna on hiljaista ja rauhallista toimintaa. Eikä julkaisujen valmistaminenkaan ole riehakasta hommaa. Hyvin ne sopivat samoihin tiloihin.

Hämeenkoskella AGG hiljenee

Vuonna 2014 Alex Grafix Galleria aloitti kuitenkin muualla, 28 km päässä Hämeenkoskella. Siellä se on olemassa edelleen, ja näyttelyt ovat jatkuneet kesäisin neljässä rakennuksessa. Näyttelykausi kesällä 2019 oli AGG:n historian vilkkain. AGG Lahti oli kesällä kiinni.

Lokakuussa Hämeenkosken galleria siirtyy talvilepoon herätäkseen eloon taas ensi keväänä.

Luonto on lähellä. Näyttelytilojen lähietäisyydelle on luotu pienimuotoinen arboretum, johon on kerätty aivan tavallisia kasveja metsästä. Viime kesän näyttelyvieraat antoivat sulosointuisia lausuntoja gallerian miljööstä.

Ahomansikoiden satokausi on pitkä, ja lapset penkovat herkkupaikkaa ja popsivat mansikoita aina paikalle tultuaan. Vanhan papan mieli herkistyy, kun hänelle tuodaan heinänkorsi, johon on pujotettu pikkuisen liiskaantuneita mansikoita.

Marjasato jatkuu

Myöhemmin punaisten marjojen merkki vaihtuu. Mansikkapaikasta alkaa löytyä puolukoita. Vaikka ne ovat kirpeitä, lapset syövät niitä iloisesti irvistellen.

Kahden metrin päässä kasvaa kielopehko, joka keväällä levitti ihanaa tuoksua lapsen nenän korkeudelle. Kielon valkoiset kukat houkuttivat katsomaan itseään lähietäisyydeltä: ne ovat somia pikkuisia kelloja, ja tuoksu voimistuu. Kielon marjat ovat haaleamman punaisia kuin puolukat. Niiden syömisestä lasta varoitetaan.

Kielo on aito luonnontuote, siis myrkyllinen. Koska tekninen ratkaisu on turvallisuuskysymyksissä ensisijainen, minä riivin kaikki kielon marjat ja heitin ne jorpakkoon. Ei tarvitse juosta lapsen perässä vaanimassa mitä marjoja se nyt just pisti suuhunsa.

Kaikki soma ei ole hyvää

Myrkytyskeskukseen tulee eniten yhteydenottoja kielon marjojen vuoksi. Kielo on pahamainen myrkyllisyytensä vuoksi, mutta eivät sen marjat hengenvaarallisia ole. Kielon myrkky imeytyy huonosti elimistöön. Jos vuodenaika olisi kesä, punaiset marjat voisivat olla näsiää. Sekin on aito luonnontuote ja todella hengenvaarallisesti myrkyllinen! Ei kannata antaa näsiän kasvaa pihapiirissä.

Mitä syksyisin metsästä löytyvän kasvin valkoiseen väriin tulee, on hyvä muistaa että erittäin vaarallinen, aito luonnontuote on valkoinen kärpässieni. Jos sammalikosta löytyy sieni, joka on kokonaan valkoinen, se on parasta jättää metsään. Ei kannata tuoda sitä kotiin edes lisätutkimuksia varten.

Niska kipeäksi toimistossa

Vaaraksi määritellään tilanne, joka voi aiheuttaa ihmiselle tapaturman. Tilastollisesti ovat koti ja sen ympäristö vaarallisinta aluetta. Toiseksi vaarallisinta on mennä töihin tai kouluun.

Työsuojelua on harrastettu 1800-luvulta saakka. Työnteko on melkein yhtä vaarallista kotona puuhailu. Töihin lähtiessä ei tiedä, kuinka kurjassa kunnossa pääsee kotiin.

Työpaikka näyttää laadukkaalta. Ergonomiaan on satsattu: on pehmusteita pöydällä ja tuolissa käsinojat.

Möhömahalle tarkoitettu pöydän ”kolo” ei hyödytä. Tuolin käsinojat estävät pääsemästä lähemmäs. Työntekijä yrittää irrottaa käsinojat. Ei onnistu. Työntekijälle tarjotaan ”näyttöpäätelaseja”. Ne eivät hyödytä, monitori jää liian kauas. ”Näyttöpäätekiikari” tilataan.

Työntekijä saa tietokoneohjelman toimimaan puolessa tunnissa. Hän yrittää lukea 3 mm korkuista tekstiä kuvaruudulta. Sitä ei voi siirtää lähemmäs, koska hyllytaso monitorin alla on liian kapea. Katso ylempi kuva.
Työntekijä menee rähmälleen. Näppäimistön ja hiiren käyttö on hankalaa, mutta hänellä on sisua.
Niskakipu muuttuu klo 14 aikaan päänsäryksi, joka jatkuu kotona ja estää nukahtamisen. Näin käy, kun joutuu vaaran paikkaan.
Työntekijä sai vuonna 1994 valtakunnallisen palkinnon ergonomian kehittämisestä. Se ei nyt auta. 1990-luvulla hän teki Työturvallisuuskeskukselle koulutusvideoita näyttöpäätetyön ergonomiasta. Ei ole iloa niistäkään.

Vaaralliset portaat

Synaptorissa ilmestyy juttusarja Vaaran paikka. Siinä esitellään arkielämän riskejä, ja tietysti ratkaisuja ikävyyksien välttämiseksi.
Tilastollisesti koti on erittäin vaarallinen paikka, joten kannattaa pysytellä sieltä kaukana.

Kolari kotiovella
Tavallisia kotitapaturmia ovat kaatumiset ja putoamiset. Minä onnistuin kodin rappusella ajamaan moottoripyörällä itseni päälle. Maailmalla pyöräilin ilman haavereita 190 000 km.

Vaarallinen tehtävä
Kahdeksan rengasta vaihdamme itse kevään ja talven tullessa. Kun autotallista kerran renkaat varastettiin, keksin hankalamman ”noutopaikan”. Samalla syntyi vaarallinen tehtävä, renkaiden kuljetus autotallin vintille.

Koska en ole yhtä nuori kuin nuorena, kannoin vain yhtä rengasta kerralla. Se oli painava, ja piti siirtää porras portaalta.

Ranteiden ja polvien nivelrikot eivät hommaa helpottaneet. Tuntui todennäköiseltä, että tässä touhussa kohta synkennän kotitapaturmien tilastoja.

Oppia ulkomailta
Keski-Euroopan vanhoissa kaupungeissa näkee taloissa nostokurkia ylimpien kerrosten seinissä. Siellä on varastoja, joihin tavarat nostettiin kadulta. Kuivia ja turvallisia säilytyspaikkoja. Sellainen meillekin.

Askartelin tukevalle puomille kiinnikkeet autotallin vintin kattoon. Puomin sijoitin just niin korkealle, että köydellä vetäessä autonrengas tuli sopivasti aukosta sisään. Ei tarvinnut kuppelehtia aukolla putoamassa. Vetäminen on kevyempää kuin nostaminen.

Kun 8 rengasta löysi vintiltä paikkansa, nostin puomin sivuun.

Saapa nähdä, kehittelenkö hissisysteemin: Köyden toiseen päähän kiinnitän talvirenkaan ja toiseen päähän kesärenkaan. Vaihto-operaation aikana auto on tunkin varassa, ja tallin seinää pitkin renkaat vaan vierekkäin nousevat ja laskeutuvat.

Voimaa ei tarvita juuri ollenkaan.

Tyypilliset vaaralliset portaat.

Koukku pysyy ja pyörä nousee.

Joka rengas sylissä nousee, se terveytensä menettää.

Hyvin suunniteltu osuu kohdalleen.

Avustaja on päätoimisesti kuvataiteilija, kuten virka-asusta näkyy.

Työ tehty on, mä pääsin voittajaksi.

Yllättäviä pieniä vaaroja

Ergonomiassa etsitään terveellisiä ja käteviä työmenetelmiä. Työasennot ovat perinteinen ergonomisen tarkastelun kohde. Ihmisen mittasuhteille ihanteellinen asento on usein myös käytännöllinen, ja edesauttaa tehokasta työskentelyä.

Epäkäytännöllisyys ei suoranaisesti sairastuta työntekijää, mutta sillä on henkistä vaikutusta. Se harmittaa!

Ihmisen motivaatio koostuu useasta osatekijästä, joista yksi on luontainen halu tehdä työnsä hyvin.

Hankaluus harmittaa

Epäkäytännöllinen menetelmä tai huono työkalu heikentää tätä motivaatiotekijää. On myös mahdollista, että ihminen pahoittaa mielensä, kun hän joutuu kelvottomilla vehkeillä ähertämään. Sen voi kokea loukkauksena, arvostuksen puutteena: ”Jos minun työni merkitys ymmärrettäisiin, ei minulle tällaisia…”

Suurimmaksi osaksi ergonomia on yksinkertaista ja kiinnostavaa. Esimerkiksi istuma-asento on kokeiltavissa helposti. Jos tuoli on liian alhaalla, pöydän ääressä työskentelevä joutuu pitämään käsiä koholla. Sen havaitsee heti paikalle istuessa. Ja parin tunnin kuluttua on niska kipeä.

Synaptorin numerossa 5/2019, sivulla 6 näytettiin aito, ergonomisesti hirveä toimistotyöpaikka. Kalusteet siinä olivat kalliit ja työterveyshuollon ohjeiden mukaan hankitut. Niin sanottu maalaisjärki oli unohtunut, vaikka se on maallikko-ergonomin opas.

Myös valaistuksen ihanteellinen järjestäminen kuuluu ergonomiaan. Yleisiä vikoja ovat heikko työvalo ja väärin suunnatut lamput. Aiheeseen palataan.

Iso tila on ahdas ja vaarallinen

Kuvassa näkyy huonetila. Itse asiassa huone oli niin iso, että vain osittain se mahtui kuvaan. Siellä oli siis ylimääräistä tilaa paljon.

Kalusteiden sijoittelua ei muutettu tätä juttua varten. Asetelma on aito.

Kummallisesti ainoa työpiste huoneessa on sullottu nurkkaan. Tuolin takana hyllyllä tavarat meinaavat valua istujan päälle. Ahtaan paikan kammoa ei saa tässä potea.

Kolmannessa kuvassa istujan peukalo jää tuolin kyynärtuen ja pöydän väliin. Ihan totta. **Tämä ei ole keinotekoisesti tällätty kuva.**

Kun tuolille istuu, se painuu joustavasti alaspäin useita senttejä. Kun istuja yrittää vetää tuolia lähemmäs pöytää, hän ottaa kyynärtuesta otteen vasemmalla kädellään. Istuinta eteen vetäessä istuja kohottautuu hieman, ja silloin tuoli ponnahtaa ylöspäin. Peukku puristuu jumiin.

Tässä vaiheessa on kokouspöydän ympärille kerääntynyt henkilöitä. He kuulevat sadattelua ja ajattelevat, että alkaapa huonosti tämä yhteistapaaminen.

Peukaloon ei sentään tule pahempaa vammaa. Mutta hassu on tämäkin pieni vaaran paikka. Uskaltaako minnekään mennä istumaan, kun yhtäkkiä jää pinteeseen…?

Suurteoksen painos myydään loppuun

Ehdit saada alkuperäisen Valkeeniemi-kirjan. Sen ostat 20 eurolla, mutta vain Alex Grafix Galleriasta, Mariankatu 15, Lahti.
Kaupanpäällisiksi saat pakinakokoelman Valkeeniemen arkistot avautuvat (ovh 20 euroa)

Verkkokauppassa sujuvasti 35 euroa toimituskuluineen
https://www.jannevalkeeniemi.fi/tilaukset

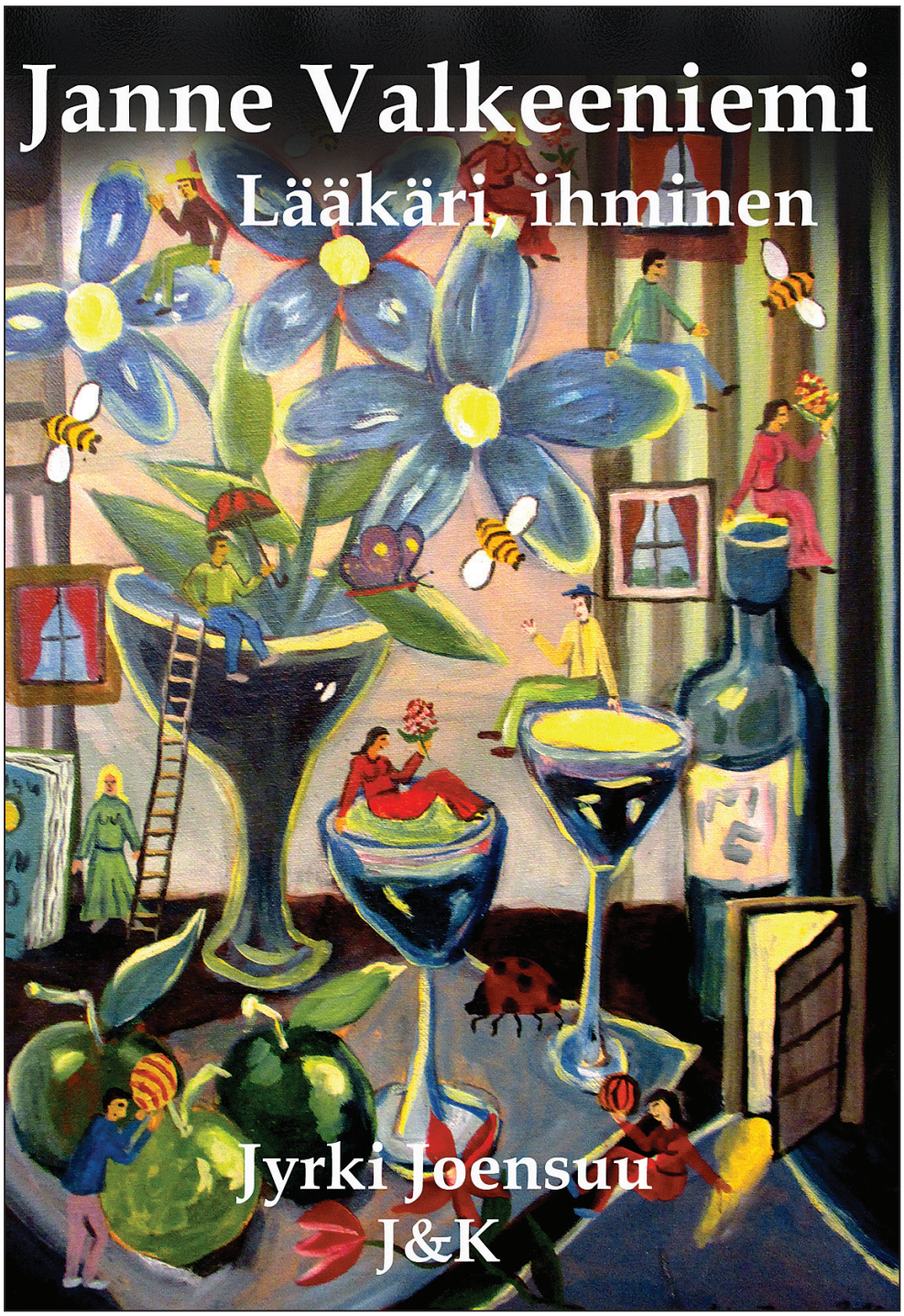

Lukijoiden lausumia
”Loppuun päästyäni luin uudestaan. Toisella lukemalla parempi!”
”Sujuvaa. Helppo lukea, hyvä tekstityyppi ja tekstikoko.”
”Elämänläheinen ja aito.”
”Nauroin! Olin tuolilta pudota!”

Arvosteltua
”Jannen suorapuheisuus ja härkäpäinen periaatteellisuus ajavat hänet työelämässään jatkuvasti sakenevaan liemeen.
Jonkinlainen ähkyn vaara romaania lukiessa kuitenkin väijyy.
Hersyvää huumoria, mainioita sattumuksia ja toinen toistaan opettavampia tarinoita kirjassa siis riittää.
Lukijan kannattaakin nautiskella tätä kirjaa sopivin annoksin.”

Tekijän tuumailua
En kadu, että tein ison kirjan.
Keski-Euroopassa 700 sivua on ok.
En pahoittele, että tarjoan lukijoille naurun ja ajattelemisen aiheita.
Kirja osoittautui ajankohtaiseksi, esimerkiksi professori Jyrki Korkeilan esittämä muutos psykiatrian avohoidossa.
Lahdessa tietojärjestelmän hakkerointi ja sen ehkäiseminen - kuin Janne-kirjan lopussa.

Huumori? Humoristeja olivat kaikki kirjailijat, jotka loivat suomenkielisen kirjallisuuden.

Jannen traaginen tulevaisuus
Jyrki poistaa Jannen tarinasta 180 sivua. Nykyää tarttee nääs kaikesta leikata.

Janne Valkeeniemen käyttöohje

Volter Kilven mestariteoksesta **Alastalon salissa** kerrottiin, että Helsingin Sanomissa oli julkaistu kirjan käyttöohje.
Täytyy kiireesti julkaista Janne Valkeeniemen käyttöohje:

1. Ole kärsivällinen.
2. Hyppää kuitenkin sopimattomien kohtien yli.
3. Lue yksi luku päivässä. Saat lukuiloa kuukaudeksi.
4. Ole tarkkana, niin löydät vitsejä, joita ei heti huomaa.
5. Jos olet terveydenhuollon ammattilainen, hyödynnä Jannea oppikirjana.
6. Älä sure Jannen kohtaloa. Väärinkäsitys oikaistiin pakinakirjassa.